

เขาดิสลัก

สถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาในเมืองโบราณอุทอง

Ep.4

วัดเขาดิสลัก ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาดิสลัก โดยบนเขาดิสลักเป็นที่ตั้งของโบราณสถานสำคัญ ๒ ส่วน
คือ มณฑปประดิษฐานรอยพระพุทธรบาท และเจดีย์ทรงระฆัง

เจดีย์ทรงระฆังก่ออิฐสอปูน ปัจจุบันพังทลายเหลือแต่ส่วนฐาน ซึ่งได้รับการบูรณะแล้ว

เจดีย์ทรงระฆังตั้งอยู่บนลานหินในผังสี่เหลี่ยมจัตุรัส ลานหินนี้ก่อด้วยหินปูนธรรมชาติ เพื่อปรับพื้นที่ก่อนการสร้างเจดีย์ มีบันไดขนาดใหญ่ทางด้านทิศตะวันออก และบันไดขนาดเล็กทางด้านทิศตะวันตก การปรับพื้นที่ด้วยหินธรรมชาติพบอยู่ทั่วไปสำหรับการสร้างศาสนสถานบนภูเขา ในอำเภออุ่งทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

การกำหนดอายุเจดีย์องค์นี้จากรูปแบบของส่วนฐาน ซึ่งประกอบด้วย ฐานบัวคว่ำ-บัวหงาย ในผังสี่เหลี่ยมรองรับฐานบัวคว่ำบัวหงายในผังกลม อันเป็นรูปแบบของเจดีย์ทรงระฆังในศิลปะอยุธยา ทำให้สันนิษฐานได้ว่าส่วนที่หักหายไปน่าจะประกอบด้วย มาลัยเถา องค์ระฆัง บัลลังก์ ก้านฉัตร ปล้องไฉน และปลียอด ตามลำดับ รูปแบบดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกับเจดีย์บนเขาทำเทียม จึงสันนิษฐานว่าน่าจะสร้างขึ้นในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีมาแล้ว)

ที่มภาพ กฤษณา นิลพัฒน์

รอยพระพุทธรบาท ประดิษฐานอยู่ใน
มณฑปบริเวณไหล่เขา สลักจากหินทราย
เป็นประติมากรรมแบบนูนต่ำ ไม่ใช่รอย
พระพุทธรบาทที่สลักเป็นหลุมลึกลงไปแบบ
รอยเท้ากดประทับ
ดังนั้น รอยพระพุทธรบาทนี้จึงไม่มีเรื่องราว
หรือตำนานว่าด้วยการเสด็จมาประทับของ
พระพุทธรเจ้า แต่เป็นรอยพระพุทธรบาทที่
สร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงพระพุทธรเจ้า ซึ่งจัด
เป็นอุเทสิกเจดีย์รูปแบบหนึ่ง

ที่มภาพ กฤษณา นิลพัฒน์

ที่มาภาพ กฤษณา นิลพัฒน์

สำหรับลวดลายที่ปรากฏบนรอยพระพุทธรบาท ได้แก่ ลายมงคล ๑๐๘ ประการ ในกรอบวงกลมเต็มฝ่าพระบาท นักวิชาการส่วนใหญ่สันนิษฐานว่าเป็นรอยพระพุทธรบาทศิลปะทวารวดีตอนปลาย ที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะเขมรโบราณ กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖ - ๑๗

ที่มาภาพ กฤษณา นิลพัฒน์

ทั้งนี้ จากรูปแบบการสลักลายในกรอบวงกลมเต็มฝ่าพระบาท ชวนให้นึกถึงการจัดวางลายในกรอบตารางของรอยพระพุทธรบาทในศิลปะสุโขทัย - อยุรยา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากระบบการจัดวางลายมงคล รูปแบบของลายในกรอบวงกลม และลายกระหนกที่นิ้วพระบาท เป็นรูปแบบของรอยพระพุทธรบาทในศิลปะอยุรยา ซึ่งอาจจะสร้างขึ้นพร้อมกับเจดีย์บนยอดเขาในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ ก็เป็นไปได้

หลักฐานทางศิลปกรรมที่หลงเหลืออยู่บนเขาดีสลัก แสดงให้เห็นว่า ภูเขาแห่งนี้มีความสำคัญ
อย่างมากในสมัยอยุธยา เนื่องจากการสร้างเจดีย์บนยอดเขา รอยพระพุทธรบาท และยังพบพระพุทธรูป
หินทรายสมัยอยุธยาอีกจำนวนหนึ่ง อนึ่ง การสร้างเจดีย์บนยอดเขา นอกจากจะทำหน้าที่เป็นหมุดหมาย
(LAND MARK) ของการเดินทางระหว่างบ้านเมืองหรือชุมชนแล้ว ยังเป็นหมุดหมายที่แสดงความเป็น
ภูเขาศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากภูเขาแห่งนี้เป็นสถานที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรบาทด้วย

